

26 Σεπτεμβρίου, 1991

[ΠΙΚΗΣ, ΚΟΥΡΡΗΣ, ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΧΑΤΖΗΤΣΑΓΓΑΡΗΣ, ΝΙΚΗ-
ΤΑΣ, ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ, ΑΡΤΕΜΗΣ & ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Δ/στές]

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

Εφεσείοντες,

v.

ΝΙΚΟΥ ΣΑΜΨΩΝ,

Εφεσιβλήτου.

(Πολιτική Έφεση Αρ. 8532).

Έφεση — Προνομακά Διατάγματα — Κατά πόσο υπάρχει δικαίωμα έφεσης εναντίον πρωτόδικης απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου σε αίτηση για έκδοση προνομαικού διατάγματος — άρθρο 155.2 του Συντάγματος.

Έφεση — Συμμόρφωση με την πρωτόδικη απόφαση — Κατά πόσο παρεμβάλλει κώλυμα στην προώθηση της έφεσης — Όχι μόνο δεν παρεμβάλλει κώλυμα, αλλά αποτελεί υποχρέωση του διαδίκου προς τον οποίο απευθύνεται η απόφαση. 5

Προνομακά Διατάγματα — Habeas corpus — Ο αιτητής είχε καταδικασθεί σε εικοσαετή φυλάκιση για διεξαγωγή πολεμικής φύσεως επιχειρήσεων κατά το πραξικόπημα — Είχε τύχει αναστολής της εκτίσεως της ποινής του και μεταβεί στο εξωτερικό για θεραπεία, όπου παρέμεινε και μετά την ανάκληση του διατάγματος αναστολής αρνούμενος να επιστρέψει — Επέστρεψε στην Κύπρο μετά την ημερομηνία κατά την οποία η έκτιση της ποινής του θα είχε συμπληρωθεί αν είχε επιστρέψει μετά την ανάκληση του διατάγματος αναστολής εκτίσεως ποινής — Μεταφέρθηκε κατ'ευθεία στις φυλακές χωρίς οποιαδήποτε νέα διαδικασία είτε προσαγωγή ενώπιον Δικαστηρίου είτε έκδοση νέου εντάλματος φυλάκισης — Κατά πόσο η κράτησή του ήταν νόμιμη. 10
15
20

Συνταγματικό δίκαιο — Δικαίωμα ελευθερίας — Κράτηση στις φυλακές — Το μόνο έρεισμα για το περιορισμό της ελευθερίας με κράτηση στις φυλακές είναι η δικαστική απόφαση — Το ένταλμα φυλάκισης ενέχει καθαρά χαρακτήρα μέτρου εκτέλεσης της απόφασης και δεν μπορεί να μεταβάλει την ισχύ ή την εφαρμογή της. 25

Δευτερογενής νομοθεσία — κ. 81 των περί Φυλακών (Γενικοί) Κανονισμών, 1981 — Κατά πόσο είναι ultra vires τον περί Φυλακών (Πειθαρχία) Νόμο, Κεφ. 286.

Ποινή — Φυλάκιση — Χρόνος εκπνοής της — Δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη το χρονικό διάστημα κατά το οποίο η ποινή έχει ανασταλεί σύμφωνα με το άρθρο 53.4 του Συντάγματος.

5 Νομικά αξιώματα — *Argumentum a majori ad minus negative non valet; valet e converso* — Κατά πόσο μπορεί να εφαρμοσθεί ώστε να εξομοιώσει πρόσωπο που έτυχε αναστολής ποινής και αρνείται να επιστρέψει μετά την ανάκληση της αναστολής, με δραπέτη από νόμιμη κράτηση.

10 Λέξεις και φράσεις — "Αναστολή" ποινής σύμφωνα με το άρθρο 53.4 του Συντάγματος: μεταθέτει την ισχύ της δικαστικής απόφασης και μετατοπίζει σε μελλοντικό χρόνο την εκτέλεσή της.

Προνομιακά Διατάγματα — Δικαιοδοσία — Περιορίζεται στο έλεγχο της νομιμότητας της κράτησης και δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν μέσο αναθεώρησης επιβληθείσας ποινής.

15 Ο αιτητής βρέθηκε ένοχος, μετά από δική του παραδοχή, στην κατηγορία διεξαγωγής πολεμικής φύσεως επιχειρήσεων κατά το πραξικόπημα και την 31.8.76, καταδικάστηκε από το Κακουργοδικείο Λευκωσίας σε εικοσαετή φυλάκιση. Μεταφέρθηκε αυθημερόν στις φυλακές με βάση ένταλμα φυλάκισης που εκδόθηκε σύμφωνα με τον τύπο 50 των περί Ποινικής Δικονομίας Διαδικαστικών Κανονισμών. Κατά το 1977 και 1978 η ποινή του αιτητή μειώθηκε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κατά επτά χρόνια και 4 μήνες συνολικά και περιορίστηκε έτσι στα δώδεκα χρόνια και 8 μήνες.

25 Την 21.4.79 ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με ένταλμα αναστολής εκτίσεως ποινής, που εξέδωσε δυνάμει του άρθρου 53.4 του Συντάγματος, ανέστειλε την εκτέλεση της ποινής του αιτητή υπό τον όρο ότι αυτός θα μετέβαινε αμέσως στο εξωτερικό και ότι αμέσως μετά την επιστροφή του στην Κύπρο μετά την αποθεραπεία του θα εξέτιε το υπόλοιπο της ποινής του. Με την έκδοση του εντάλματος αναστολής ο αιτητής μετέβη στο εξωτερικό όπου παρέμεινε μέχρι τις 27.6.90, αρνούμενος να επιστρέψει, παρά το ότι στις 15.12.80 ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με νέο ένταλμα ανακάλεσε το ένταλμα αναστολής. Το πρωτόδικο Δικαστήριο βρήκε ότι αν ο αιτητής είχε επανέλθει στην Κύπρο την ημέρα ανάκλησης του εντάλματος αναστολής, θα αλοφυλακιζόταν την 30.4.89, έστω και αν δεν κέρδιζε μείωση ποινής για καλή διαγωγή. Με την επιστροφή του στην Κύπρο ο αιτητής μεταφέρθηκε αμέσως στις φυλακές χωρίς οποιαδήποτε άλλη διαδικασία, είτε έκδοση νέου εντάλματος είτε προσαγωγή του σε Δικαστήριο.

40 Ο αιτητής ισχυρίστηκε ότι η κράτησή του ήταν παράνομη διότι δεν είχε τηρηθεί ο κ. 81 των περί Φυλακών (Γενικοί) Κανονισμών, 1981 ("οι Κανονισμοί"), που προνοεί ότι κρατούμενος που δραπετεύει από την κράτησή του και που συλλαμβάνεται μετά την ημερομηνία εκπνοής της ποινής του δεν κρατείται από τις αρχές των φυλακών με βάση το αρχικό ένταλμα φυλάκισης, αλλά από την

45

Αστυνομία, που τον προσάγει ενώπιον Δικαστηρίου. Ο Καθ'ου ισχυρίσθηκε ότι ο αιτητής δεν ήταν "δραπέτης" με την έννοια του κ. 81, που, εν πάσει περιπτώσει, ήταν *ultra vires* τον περί Πειθαρχίας εν ταις Φυλακαίς Νόμο, Κεφ. 286, και ότι η βάση της κράτησης του αιτητή ήταν η δικαστική απόφαση της 31.8.76, δυνάμει της οποίας ο αιτητής έπρεπε να βρισκόταν στη φυλακή, άρα η κράτηση ήταν νόμιμη.

Το πρωτόδικο Δικαστήριο, αφού βρήκε ότι ο καν 81 των Κανονισμών δεν ήταν *ultra vires*, αποφάσισε ότι αυτός είχε εφαρμογή στην υπόθεση και ότι, κατά συνέπεια, η κράτηση του αιτητή ήταν παράνομη και εξέδωσε το αιτούμενο διάταγμα *habeas corpus**. Ο Καθ'ου η αίτηση υπέβαλε έφεση, επαναλαμβάνοντας τους πιο πάνω ισχυρισμούς του και προσθέτοντας ότι λανθασμένα το πρωτόδικο Δικαστήριο είχε βρει ότι η ποινή του αιτητή θα έληγε στις 30.4.89. Ο αιτητής πρόβαλε επιπλέον το επιχείρημα ότι δεν χωρεί έφεση σε περιπτώσεις άσκησης της δικαιοδοσίας του Ανώτατου Δικαστηρίου για έκδοση προνομοιακών διαταγμάτων δυνάμει του άρθρου 155.4 του Συντάγματος, βασιζοντάς το στην φρασεολογία του άρθρου 155.2 του Συντάγματος. Επίσης ισχυρίσθηκε ότι, επειδή ο Καθ'ου είχε υποβάλει δύο αιτήσεις στο Επαρχιακό Δικαστήριο για εξουσιοδότηση κράτησης του αιτητή, που απορρίφθηκαν και εναντίον τους εκκρεμούσαν εφέσεις, το δικαίωμα άσκησης της παρούσας έφεσης είχε απεμποληθεί. Υπέβαλε, επίσης, ότι ενόψει της ιδιάζουσας θέσης του εφεσίβλητου, ότι δηλαδή ήταν το μόνο πρόσωπο που είχε διωχθεί για το πραξικόπημα, δικαιολογούσε την επέκταση της δικαιοδοσίας έκδοσης διαταγμάτων *Habeas Corpus* ώστε να γίνει αναθεώρηση, ουσιαστικά, της ποινής που είχε επιβληθεί στον εφεσίβλητο.

Αποφασίσθηκε ότι:

(α) Το εισαγωγικό μέρος της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 155 του Συντάγματος δεν εξαιρεί από το πλαίσιο των προνοιών της το αντικείμενο της τρίτης και τέταρτης παραγράφου αλλά, αντίθετα, ορίζει ότι τηρούνται στην άσκηση και εκείνων των δικαιοδοσιών οι διατάξεις της παραγράφου 2, που αφορούν την σύνθεση του Δικαστηρίου όταν οι διάδικοι προέρχονται από διαφορετικές κοινότητες. Δυνάμει του άρθρου 9 του Ν 33/64 η δικαιοδοσία που παρέχεται από το άρθρο 155.4 του Συντάγματος περιήλθε στο Ανώτατο Δικαστήριο, το οποίο ασκεί την δικαιοδοσία αυτή πρωτογενώς και κατ'έφεση στην άσκηση της δευτεροβάθμιας δικαιοδοσίας του.

(β) Η συμμόρφωση με τις πρωτόδικες αποφάσεις όχι μόνο δεν παρεμβάλλει κώλυμα αλλά αντίθετα αποτελεί υποχρέωση του διάδικου προς τον οποίο απευθύνεται η απόφαση. Εφόσο οι αιτήσεις που είχαν υποβληθεί στο Επαρχιακό Δικαστήριο είχαν γίνει, στην πραγματικότητα, σε συμμόρφωση με την πρωτόδικη απόφαση, δεν

* Η πρωτόδικη απόφαση αναφέρεται στην σελ. 744 του παρόντος τόμου.

μπορούσαν να θεωρηθούν ότι καταμαρτυρούσαν απειπόληση του δικαιώματος έφεσης ή δημιουργούσαν εμπόδιο στην προώθησή της.

5 (γ) Η αναστολή της ποινής του εφεσίβλητου από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, σύμφωνα με το άρθρο 53.4 του Συντάγματος, σήμαινε ότι η ισχύς της δικαστικής απόφασης, και η εκτέλεσή της, μετατοπιζέτο σε μελλοντικό χρόνο. Κατά συνέπεια, δεν έπρεπε να υπολογισθεί ο χρόνος της αναστολής στον χρόνο διάρκειας της ποινής και έτσι, έστω και αν γίνει δεκτό το επιχείρημα ότι η διάρκεια της ποινής δεν εξαρτάται από την έκτισή της, η ποινή του εφεσίβλητου δεν είχε εκπνεύσει στις 30.4.89, όπως λανθασμένα βρήκε 10 το πρωτόδικο Δικαστήριο, αλλά στις 27.12.90, οπότε το αρχικό ένταλμα φυλάκισης της 31.8.76 παρείχε νομικό έρεισμα για την κράτηση του εφεσίβλητου στις 27.6.90, όταν είχε επιστρέψει στην Κύπρο.

15 (δ) Για να έχει εφαρμογή το νομικό αξίωμα "Argumentum a maiori ad minus negative non valet; valet e converso" πρέπει οι πράξεις ή συμπεριφορά να είναι ομοιογενείς. Εξομείωση μη ομοιογενών πράξεων ή συμπεριφορών, έστω και συγγενικών, συνιστά ανεπίτρεπτη διεύρυνση της βούλησης του νομοθέτη. Στην παρούσα 20 υπόθεση, η πράξη της απόδρασης από νόμιμη κράτηση δεν ήταν ομοιογενής με την πράξη της ανυπακοής ή μη συμμόρφωσης με δικαστικό ένταλμα φυλάκισης, όπως ήταν η περίπτωση του εφεσίβλητου και, κατά συνέπεια ο κ. 81 των Κανονισμών δεν μπορούσε να έχει εφαρμογή.

25 (ε) Ο όρος "proper custody" (κατάλληλη φύλαξη) στο άρθρο 4 του περί Φυλακών (Πειθαρχία) Νόμου, Κεφ. 286; δεν παρείχε εξουσιοδότηση για τη ρύθμιση των συνεπειών της απόδρασης και επανασύλληψης κρατουμένου σε συνδυασμό με την εκπνοή της 30 ποινής του δραπέτη, αλλά περιοριζέτο στην ρύθμιση των συνθηκών κράτησης φυλακισμένων, και, γι' αυτό, ο καν. 81 των Κανονισμών ήταν *ultra vires* τον Νόμο.

35 (στ) Η δικαστική απόφαση αποτελεί το μόνο έρεισμα που προβλέπει το Σύνταγμα για τον περιορισμό της ελευθερίας και την κράτηση καταδίκου. Το ένταλμα φυλάκισης (Τύπος 50) της Ποινικής Δικονομίας είναι καθαρά μέτρο εκτέλεσης της απόφασης: δεν συνιστά προαπαιτούμενο για την εφαρμογή της, ούτε μπορεί να μεταβάλει την ισχύ ή την εφαρμογή της.

40 (ζ) Η δικαιοδοσία του Δικαστηρίου στην έκδοση διατάγματος Habeas Corpus περιορίζεται στον έλεγχο της νομιμότητας της κράτησης, και θα συνιστούσε εκτροπή οποιαδήποτε χρήση της δικαιοδοσίας αυτής για αναθεώρηση της ποινής καταδίκου.

Η έφεση επιτράπηκε. Το διάταγμα Habeas Corpus ακυρώθηκε.

Υποθέσεις που αναφέρθηκαν:

- Triftarides v. Republic* (1985) 1 C.L.R. 569·
- Athinis v. Republic* (1989) 2 C.L.R. 71·
- President of the Republic v. House of Representatives* (Reference No. 1/89 dated 17.6.89)· 5
- Attorney-General v. Artemiou and Another* (1991) 2 C.L.R. 150·
- Mouzouris and Another v. Xylophagou Plantations Ltd.* (1977) 1 C.L.R. 287·
- Iosifakis v. Aristodemou* (Civil Appeal 7886 decided on 10.4.90)· 10
- In re Kanaris* (1985) 1 C.L.R. 173·
- In re Triftarides* (1985) 1 C.L.R. 514·
- In re Court* [1871] 2 Q.S.C.R. 171·
- Rex v. Hall* [1916] 27 C.C.C. 1·
- Police v. Hondrou and Another*, 3 R.S.C.C. 82·
- Diagoras Development v. National Bank* (1985) 1 C.L.R. 581· 15
- The United Bible Societies (Gulf) v. Hadjikakou* (Civil appeal 7419 decided on 28.5.90)·
- Papaphilippou and The Republic*, 1 R.S.C.C. 62·
- Pastellopoulos v. Republic* (1985) 2 C.L.R. 165·
- Keramourgia "AIAS" Ltd. v. Christoforou* (1975) 1 C.L.R. 38· 20
- Poyiadjis v. Pilavakis and Another* (1986) 1 C.L.R. 47·
- C.B.C. v. Kerayiorghis and Another* (1991) 3 A.A.Δ.159·
- Yíannoulatos and Another v. Police*, 17 C.L.R. 67·

Έφεση.

- Έφεση από την Δημοκρατία κατά της απόφασης Δικαστού του Ανώτατου Δικαστηρίου Κύπρου (Στυλιανίδης, Δ.) που δόθηκε στις 6 Σεπτεμβρίου, 1991 (Αρ. Αίτησης 100/91) με την οποία κρίθηκε ότι η κράτηση του Νίκου Σαμψών στις Κεντρικές Φυλακές ήταν παράνομη και εξέδωσε ένταλμα Habeas Corpus για την απελευθέρωσή του. 25 30

5 Μ. Τριανταφυλλίδης, Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας με Λ. Λουκαΐδη, Βοηθό Γενικό Εισαγγελέα, Μ. Μαλαχτού - Παμπαλλή (κα), Λ. Δημητριάδου (Δ/δα), Δικηγόρο της Δημοκρατίας και Ι. Λουκαΐδου (Δ/δα), Ασκούμενη Δικηγόρο, για τους εφεσείοντες.

Μ. Χριστοφίδης, για τον εφεσίβλητο.

Cur. adv. vult.

ΠΙΚΗΣ, Δ. : Η απόφαση που θα εκδοθεί είναι η ομόφωνη απόφαση του Δικαστηρίου.

10 Το αντικείμενο της έφεσης είναι η ορθότητα της απόφασης δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου, που εκδόθηκε στο πλαίσιο της πρωτοβάθμιας δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου, με την οποία κρίθηκε ότι η κράτηση του Νίκου Σαμψών στις Κεντρικές Φυλακές ήταν παράνομη και, επομένως, εδικοιολογείτο η έκδοση εντάλματος
15 Habeas Corpus για την αποφυλάκισή της.

20 Ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας εφεσίβαλε την απόφαση, ως εσφαλμένη, για σειρά λόγων οι οποίοι καθορίζονται στην ειδοποίηση έφεσης και αναπτύχθηκαν ενώπιόν μας από τον ίδιο και το Βοηθό Γενικό Εισαγγελέα.

Ο κ. Χριστοφίδης, ο δικηγόρος του εφεσιβλήτου, υποστήριξε στο προοίμιο της απάντησής του, ότι

25 (α) Δε χωρεί έφεση κατά της πρωτόδικης απόφασης, ή, έστω αν κριθεί, ότι είναι δυνατό να εφεσιβληθεί.

30 (β) ο Γενικός Εισαγγελέας απεμπόλησε το δικαίωμα να ασκήσει έφεση με τις ενέργειές του και, συγκεκριμένα, με τη λήψη μέτρων για το σκοπό συμμόρφωσης ή υλοποίησης της πρωτόδικης απόφασης. Ως προς την ουσία της έφεσης, υποστήριξε ότι η πρωτόδικη απόφαση είναι βάσιμη και εδράζεται στις ορθές αρχές δικαίου.

Εκτός από τους λόγους που παρατίθενται στην απόφα-

ση, ο κ. Χριστοφίδης υποστήριξε ότι συντρέχουν και πρόσθετοι λόγοι, στους οποίους θα αναφερθούμε αργότερα, που παρέχουν νομικό έρεισμα σ' αυτή και επέβαλλαν την απόλυση του εφεσιβλήτου.

Το πρωτόδικο Δικαστήριο έκρινε ότι οι συνθήκες κάτω από τις οποίες ο εφεσιβλητος παρέμεινε μακριά από τον τόπο της κράτησής του, τις Κεντρικές Φυλακές, μετά την ανάκληση του Προεδρικού εντάλματος αναστολής της ποινής του, εξομοίωναν τη θέση του με εκείνη προσώπου που δραπετεύει από τη φυλακή, και για το λόγο αυτό καθιστούσαν εφαρμοστές τις διατάξεις του Κανονισμού 81 των περί Φυλακών (Γενικοί) Κανονισμών του 1981 - ΚΔΠ 18/81 (στους οποίους θα αναφερόμαστε ως "οι Κανονισμοί Φυλακών"), που εκδόθηκαν, όπως μνημονεύεται στο προοίμιό τους, βάσει της εξουσίας η οποία παρέχεται από το Άρθρο 4 του περί Φυλακών (Πειθαρχία) Νόμου - Κεφ. 286 της Κυπριακής Νομοθεσίας.

Ο Κ.81 προβλέπει :

"81. Κρατούμενος δραπετεύων εκ νομίμου κρατήσεως πρό της εκπνοής της ποινής του και συλλαμβανόμενος μετά την ημερομηνίαν καθ' ήν η τοιαύτη ποινή ήθελεν εκπνεύσει δεν κρατείται υπό των αρχών των Φυλακών βάσει του αρχικού εντάλματος, αλλά υπό της Αστυνομίας ήτις προσάγει τούτον ενώπιον δικαστηρίου."

Μετά τη διαπίστωση ότι η θέση του εφεσιβλήτου συνταυτίζεται με εκείνη προσώπου που είχε αποδράσει από νόμιμη κράτηση, και το εύρημα ότι η ποινή του εξέπνευσε στις 30/4/89, το Δικαστήριο αποφάσισε ότι το ένταλμα για τη φυλάκισή του, της 31/8/76, ατόνησε και έπαυσε να παρέχει έρεισμα για την κράτησή του μετά την ημερομηνία εκείνη. Συνεπώς, η κράτησή του από 27/6/90, την ημέρα που ο εφεσιβλητος παραδόθηκε στις Αρχές των Φυλακών για να εκτίσει το υπόλοιπο της ποινής του, ήταν παράνομη επειδή δεν υπήρχε δικαστική εξουσιοδότηση γι' αυτή. Αφήνεται να νοηθεί στην απόφαση - χωρίς αυτό να προσδιορίζεται ρητά - ότι έγκριση για την κράτησή του προς έκτιση του υπολοίπου μέρους της ποινής του θα μπο-

ρούσε να δοθεί από το Δικαστήριο ενώπιον του οποίου επιβάλλεται, από τον Κ.81, η παρουσίαση του δραπέτη μετά τη σύλληψή του.

5 Το πρώτο θέμα που κατά λογική συνέπεια πρέπει να μας απασχολήσει, είναι το παραδεκτό της έφεσης και, συ-
γκεκριμένα, κατά πόσο παρέχεται δικαίωμα έφεσης ενα-
ντίον πρωτόδικης απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου
στην άσκηση της δικαιοδοσίας για την έκδοση προνομια-
κών ενταλμάτων (ειδικά, του εντάλματος Habeas Corpus)
10 που προβλέπεται στο Άρθρο 155.4 του Συντάγματος.

Στην *Triftarides v. Republic* (1985) 1 C.L.R. 569 το
Ανώτατο Δικαστήριο επιλήφθηκε έφεσης εναντίον απόφα-
σης του Ανωτάτου Δικαστηρίου αναφορικά με αίτημα για
15 την έκδοση εντάλματος Habeas Corpus, χωρίς να διατυπώ-
σει οποιαδήποτε επιφύλαξη ή αμφιβολία ως προς την
ύπαρξη δευτεροβάθμιας δικαιοδοσίας για αναθεώρηση της
πρωτόδικης απόφασης. Ο κ. Χριστοφίδης επεσήμανε ότι
στην *Triftarides*, η δευτεροβάθμια δικαιοδοσία του Ανωτά-
του Δικαστηρίου δεν αμφισβητήθηκε και η ύπαρξή της δεν
20 απασχόλησε το Εφετείο. Επομένως, η απόφαση δε μπορεί,
όπως εισηγήθηκε, να θεωρηθεί νομολογιακά καθοριστική
για την ύπαρξη της δικαιοδοσίας που άσκησε το Ανώτατο
Δικαστήριο. Οι συνταγματικές ρυθμίσεις, είναι η εισήγησή
του, που διέπουν τη δικαιοδοσία για την έκδοση προνο-
25 μιακών ενταλμάτων, αποκλείουν την άσκηση έφεσης. Η ει-
σήγηση προϋποθέτει ότι η δικαιοδοσία που παρέχεται στο
Ανώτατο Δικαστήριο από την παράγραφο 4 του Άρθρο.
155 ασκείται αποκλειστικά σε πρώτο βαθμό, και ότι η
άσκησή της εξαιρείται των διατάξεων της παραγράφου 2
30 του ίδιου άρθρου που ορίζει ότι, αποφάσεις του Ανωτά-
του Δικαστηρίου στην άσκηση πρωτοβάθμιας δικαιοδο-
σίας υπόκεινται σε έφεση. Η μεταβίβαση των εξουσιών
του Ανωτάτου Δικαστηρίου (High Court) στο Ανώτατο Δι-
καστήριο, που συγκροτήθηκε βάσει των διατάξεων του
35 περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλαι Διατάξεις)
Νόμου 1964 (Ν 33/64), άφησε αμετάβλητη (Άρθρο 9) τη δι-
καιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου ως προς την έκδο-
ση προνομιακών ενταλμάτων· επομένως, η δικαιοδοσία
40 του Ανωτάτου Δικαστηρίου πρέπει να αναζητηθεί στις
σχετικές διατάξεις του Συντάγματος που, όπως υποστήρι-

ξε ο κ. Χριστοφίδης, αποκλείουν την έφεση. Ο περιορισμός αυτός συνάδει με τον πατροπαράδοτο χαρακτήρα της δικαιοδοσίας αυτής, στην Αγγλία, αποκλειστικά πρώτου βαθμού, που ίσχυε μέχρι τη θέσπιση του Administration of Justice Act, το 1960.

5

Αντίθετα, ο Γενικός Εισαγγελέας υπέβαλε ότι, βάσει των διατάξεων των παραγράφων 2 και 4 του Άρθρ. 155 του Συντάγματος, παρέχεται πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια δικαιοδοσία στο Ανώτατο Δικαστήριο αναφορικά με την έκδοση προνομιακών ενταλμάτων, θέση η οποία διασφαλίζεται με τις διατάξεις του Άρθρου 11(2) του Ν 33/64 που ρητά προβλέπει ότι, αποφάσεις που εκδίδονται στην άσκηση της πρωτοβάθμιας ή της αναθεωρητικής δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου, υπόκεινται σε έφεση ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

10

15

Οι εξουσίες και οι δικαιοδοσίες του Ανωτάτου Δικαστηρίου είναι, όπως ρητά προβλέπεται στο Άρθρο 9 του Ν 33/64, εκείνες οι οποίες παρέχονται από το Σύνταγμα στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, και το Ανώτατο Δικαστήριο (High Court) (βλ. μεταξύ άλλων, *Αθηνής ν. Δημοκρατίας (1989) 2 Α.Α.Δ. 71, Πρόεδρος της Δημοκρατίας ν. Βουλής των Αντιπροσώπων (Αναφορά 1/89 ημερ. 17.6.89) και Γενικός Εισαγγελέας ν. Αρτεμίου και άλλου (1991) 2 Α.Α.Δ. 150*). Για να προσδιοριστεί η δικαιοδοσία η οποία έχει εναποτεθεί στο Ανώτατο Δικαστήριο για την έκδοση προνομιακών ενταλμάτων, πρέπει να προστρέξουμε στις δικαιοδοτικές διατάξεις της παραγράφου 4 του Άρθρου 155, βάσει των οποίων παρέχεται αποκλειστική δικαιοδοσία στο Ανώτατο Δικαστήριο να εκδίδει εντάματα της φύσεως του Habeas Corpus, Mandamus, Prohibition, Quo Warranto και Certiorari, που αντιστοιχούν με τα προνομιακά εντάματα στο αγγλικό δίκαιο. Η δικαιοδοσία είναι πρωτογενής και αποδίδεται στο Ανώτατο Δικαστήριο (High Court) κατ' αποκλεισμό κάθε άλλου δικαστηρίου. Η παράγραφος 2 του Άρθρου 155 προβλέπει ότι, τηρουμένης της τρίτης και τέταρτης παραγράφου του ίδιου άρθρου, το Ανώτατο Δικαστήριο ασκεί δικαιοδοσία σε πρώτο και δεύτερο βαθμό, όπως ορίζεται στο Σύνταγμα. Η παράγραφος 2 του Άρθρου 155 ορίζει:

20

25

30

35

5 "Τηρουμένης της τρίτης και της τέταρτης παραγρά-
 φου του παρόντος άρθρου, το Ανώτατον Δικαστήριο
 ασκεί δικαιοδοσίαν εις πρώτον και εις δεύτερον βαθ-
 μόν, καθ' ἃ ορίζεται εν τῷ Συντάγματι ἢ θέλει ορισθῆ
 10 ὑπὸ νόμου· εις ἄς περιπτώσεις ὅμως απονέμεται εις το
 Ανώτατον Δικαστήριο δικαιοδοσία πρώτου βαθμοῦ, ἡ
 δικαιοδοσία αὕτη θα ασκῆται, τηρουμένης της διατάξε-
 ως του άρθρου 159 ὑπὸ δικαστοῦ ἢ δικαστῶν του Ανω-
 15 τάτου Δικαστηρίου οὗς θέλει τούτο ορίσει. Παρέχεται
 ὅμως το δικαίωμα ἐφέσεως ἐνώπιον του Ανωτάτου Δι-
 καστηρίου κατὰ των ὡς ἀνωτέρω ἐκδιδομένων ἀποφά-
 σεων."

15 Ἡ εισηγήση του κ. Χριστοφίδη, ὅτι ἡ δικαιοδοσία του
 Ανωτάτου Δικαστηρίου περιορίζεται σε πρῶτο βαθμό,
 εδράζεται κυρίως στο εισαγωγικὸ μέρος της παραγράφου
 2 ἡ ὁποία, κατὰ τὴν ἀποψή του, ἐξαιρεῖ ἀπὸ τις πρόνοιές
 20 της, τις διατάξεις της παραγράφου 4. Ἀν ἡ εισηγήση ευ-
 σταθεῖ, τότε πρέπει να καταλήξουμε ὅτι ἡ δικαιοδοσία για
 τὴν ἐκδοση προνομιακῶν ἐνταλμάτων ἀσκείται ἀπευθείας
 ἀπὸ τὴν Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου (High
 Court), τὸ φορέα των ἐξουσιῶν του Δικαστηρίου (Ἄρθρα
 152.1, 153.1 του Συντάγματος) και, ἐπομένως, ἡ ἀσκηση
 25 δικαιοδοσίας ἀπὸ ἓνα δικαστῆ σε πρῶτο βαθμὸ ἀποκλείε-
 ται - διαπίστωση που θα καθιστοῦσε ἀκυρὴ τὴ διαδικασία
 και ἀπόφαση που ἔχει ἐκδοθεῖ.

Ἀφοῦ ἐξετάσαμε τὸ θέμα της δικαιοδοσίας τὸ ὁποῖο
 ἔχει ἐγερθεῖ, κρίνουμε ὅτι ἡ εισηγήση του ἐφεσιβλήτου δεν
 εἶναι ὀρθή για τους ἐξῆς λόγους :-

30 Ἡ δικαιοδοσία ἡ ὁποία ἀπονέμεται ἀπὸ τὸ Σύνταγμα
 στο Ανώτατο Δικαστήριο (High Court), με τις διατάξεις
 της παραγράφου 4 του Ἄρθρου 155, εἶναι δικαιοδοσία
 πρώτου βαθμοῦ. Ἡ παράγραφος 1 του Ἄρθρου 155 καθι-
 35 στά τὸ Ανώτατο Δικαστήριο τὸ ἀνώτατο δευτεροβάθμιο
 δικαστήριο της Δημοκρατίας, και παρέχει σ' αὐτὸ δικαιο-
 δοσία ἐφετείου ἐναντίον ἀποφάσεων κάθε ἄλλου δικαστη-
 ρίου, ἐκτὸς του Ανωτάτου Συνταγματικοῦ Δικαστηρίου.
 Ἡ παράγραφος 2 του Ἄρθρου 155 διασαφηνίζει ὅτι ἡ δι-
 καιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου δεν περιορίζεται
 σε δικαιοδοσία δευτέρου βαθμοῦ· ορίζεται ὅτι τὸ Ανώτατο

Δικαστήριο ασκεί δικαιοδοσία τόσο σε πρώτο, όσο και σε δεύτερο βαθμό, υπό την αίρεση ότι αποφάσεις που εκδίδονται στην άσκηση της δικαιοδοσίας πρώτου βαθμού υπόκεινται σε έφεση ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Στο εισαγωγικό μέρος της παραγράφου 2 του Άρθρου 155 προβλέπεται ότι οι διατάξεις αυτής της παραγράφου τυγχάνουν εφαρμογής, τηρουμένης της τρίτης και της τέταρτης παραγράφου του παρόντος άρθρου. Και εγείρεται το ερώτημα ως προς το τι σκοπεί να διαφυλάξει το εισαγωγικό μέρος της παραγράφου 2. 5 10

Στο περιεχόμενο της τέταρτης παραγράφου έχουμε αναφερθεί. Στην τρίτη παράγραφο το Άρθρο 155 προβλέπεται ότι το Ανώτατο Δικαστήριο έχει αποκλειστική εξουσία να καθορίζει τη σύνθεση του Δικαστηρίου όπου οι διάδικοι ανήκουν σε διαφορετικές κοινότητες. Το εισαγωγικό μέρος της παραγράφου 2 δεν εξαιρεί από το πλαίσιο των προνοιών της το αντικείμενο της τρίτης και της τέταρτης παραγράφου, αλλά, αντίθετα, ορίζει ότι τηρούνται στην άσκηση και εκείνων των δικαιοδοσιών οι διατάξεις της παραγράφου 2. Διασφαλίζεται έτσι ότι στον ορισμό της σύνθεσης του Ανωτάτου Δικαστηρίου, που επιλαμβάνεται αιτήσεων για την έκδοση προνομιακών ενταλμάτων, τηρούνται οι διατάξεις του Συντάγματος που διέπουν τη σύνθεση του Δικαστηρίου όπου οι διάδικοι ανήκουν σε διαφορετικές κοινότητες. Η δικαιοδοσία η οποία παρέχεται από το Άρθρο 155.4 του Συντάγματος περιήλθε στο Ανώτατο Δικαστήριο βάσει του Άρθρου 9 του Ν 33/64, και οι συνταγματικοί όροι για την άσκησή της τηρούνται με τις διατάξεις του Άρθρου 11(2) του Ν 33/64, περιλαμβανομένης και της επιφύλαξης που συνοδεύει το άρθρο αυτό. Καταλήγουμε ότι η δικαιοδοσία για έκδοση προνομιακών ενταλμάτων βάσει του Άρθρου 155.4 ασκείται πρωτογενώς και υπόκειται σε έφεση στο πλαίσιο των διαδικαστικών κανονισμών ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην άσκηση της δευτεροβάθμιας δικαιοδοσίας του. 15 20 25 30 35

Και η δεύτερη διαδικαστική ένσταση κρίνεται ανεδαφική. Η συμμόρφωση με τις πρωτόδικες αποφάσεις όχι μόνο δεν παρεμβάλλει κώλυμα, αλλά αποτελεί υποχρέωση του διαδίκου προς τον οποίον απευθύνεται η απόφαση. Αντίθετα, ανυπακοή σε πρωτόδικες δικαστικές αποφάσεις, 40

5 μπορεί να δημιουργήσει κώλυμα στην άσκηση του δικαιώματος ακροάσεως ενώπιον του Εφετείου.* Καμιά ενέργεια του Γενικού Εισαγγελέα μετά την έκδοση της πρωτόδικης απόφασης δεν καταμαρτυρεί απεμπόληση του δικαιώματος έφεσης ή δημιουργεί εμπόδιο στην προώθησή της.

10 Θα ασχοληθούμε τώρα με την ουσία της έφεσης. Για να εκτιμηθεί η εφεσιβαλλόμενη απόφαση στο σωστό της πλαίσιο, και να κριθεί η ορθότητα του νομικού και του πραγματικού βάθρου στο οποίο στηρίζεται, πρέπει να γίνει σύντομη αναφορά στα γεγονότα τα οποία στοιχειοθέτησαν την αίτηση για την αποφυλάκιση του Νίκου Σαμψών, και τα οποία κρίθηκαν από το πρωτόδικο Δικαστήριο ότι δικαιολογούσαν την έκδοση του εντάλματος Habeas Corpus με το οποίο διατάχθηκε η απόλυσή του.

15 Στις 31 Αυγούστου, 1976, ο Νίκος Σαμψών καταδικάστηκε από το Κακουργιοδικείο Λευκωσίας σε φυλάκιση είκοσι χρόνων για τη διενέργεια πολεμικών επιχειρήσεων στρεφόμενων κατά της συνταγματικής τάξης, και της Κύπρου γενικότερα - έγκλημα τιμωρητέο με ισόβια φυλάκιση. Τα γεγονότα που στοιχειοθέτησαν το έγκλημα είναι
20 συνυφασμένα με την ανάληψη, από τον εφεσίβλητο, της Προεδρίας της Δημοκρατίας μετά το εγκληματικό πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου, 1974, και με τις ενέργειές του κατά τις οκτώ ημέρες που νοσφίστηκε το αξίωμα του Προέδρου της Δημοκρατίας. Με δικαστικό ένταλμα της ίδιας
25 ημερομηνίας, προσαρμοσμένο στον Τύπο 50 των Θεσμών Ποινικής Δικονομίας, που εκδόθηκε βάσει της πρωτόδικης απόφασης, ο εφεσίβλητος μεταφέρθηκε και παραδόθηκε στις Κεντρικές Φυλακές, όπου και φυλακίστηκε. Με το
30 ένταλμα διατάχθηκε η φυλάκισή του για 20 χρόνια, από 31.8.1976.

Μετά από αίτηση του Νίκου Σαμψών, και σύσταση του Γενικού Εισαγγελέα στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για

* (Βλ. μεταξύ άλλων, *Mouzouris and Another v. Xylophaghos Plantations Ltd.* (1977) 1 C.L.R. 287, *Ιωσηφάκη ν. Αριστοδήμου* - Πολιτική Έφεση Αρ. 7886 - αποφασίστηκε στις 10.4.90).

την αποδοχή της, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ασκώντας την προνομία που του παρέχει το Άρθρο 53.4 του Συντάγματος, ανέστειλε την ποινή του Νίκου Σαμψών για να καταστεί δυνατή η μετάβασή του στο εξωτερικό για τη διάγνωση και τη θεραπεία ασθένειας από την οποία είχε προσβληθεί κατά τη διάρκεια της κράτησής του. Το ένταλμα δεν προσδιόριζε τη χρονική διάρκεια της αναστολής της ποινής αλλά τη συνάρτησε με το χρόνο νοσηλείας και αποθεραπείας του Νίκου Σαμψών, οπότε, όπως ρητά προβλέπεται, ήταν υποχρεωμένος να επιστρέψει στην Κύπρο για την έκτιση "της μήπω εκτιθείσης ποινής αυτού". Η υπολοιπόμενη ποινή κατά το χρόνο απόλυσης του εφεσιβλήτου ήταν 10 χρόνια και 9 ημέρες φυλάκιση. Πριν την απόλυσή του, κατ' εξουσιοδότηση του Προεδρικού εντάλματος, η ποινή του Νίκου Σαμψών είχε μειωθεί διαδοχικά (στο πλαίσιο γενικής μείωσης των ποινών που παρείχε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας), κατά το ένα έκτο στις 17/8/1977, και κατά το ένα πέμπτο στις 28/2/1978, ελαττώνοντας το συνολικό χρόνο της ποινής του σε 12 χρόνια και 8 μήνες.* Στο αποτέλεσμα των 10 χρόνων και 9 ημερών, ως του χρόνου της "μήπω εκτιθείσης ποινής" κατά το χρόνο της απόλυσής του στις 21/4/79, καταλήγουμε, μετά την αφαίρεση από το χρόνο της μειωθείσας ποινής (12 χρόνια και 8 μήνες), του μέρους που ο εφεσίβλητος είχε εκτίσει μεταξύ 31/8/76 και 21/4/79.

Στις 15/12/80, με Προεδρικό ένταλμα, ανακλήθηκε η αναστολή της ποινής του Νίκου Σαμψών, πράξη που σήμανε και το τέλος της περιόδου της αναστολής της ποινής του. Με τον τερματισμό της αναστολής ενεργοποιήθηκε αφενός η υποχρέωση του εφεσιβλήτου να εκτίσει το υπολοιπόμενο μέρος της ποινής του και, αφετέρου, η ισχύς της δικαστικής απόφασης, και του εντάλματος, για την κράτησή του. Παρά τη γνωστοποίηση, μέσο του δικηγόρου του, του τερματισμού της αναστολής της ποινής του, ο

* (Για τον καθορισμό του υπολοιπόμενου μέρους ποινής μετά τη μείωσή της βάσει Προεδρικού εντάλματος, βλ. *Tristarides v. Republic* (1985) 1 C.L.R. 569).

5 Νίκος Σαμφών, παρέλειψε, για σημαντικό χρονικό διάστημα, να ανταποκριθεί στην υποχρέωσή του να εκτίσει το υπόλοιπο της ποινής του. Παρέμεινε εκτός Κύπρου, και μακράν από τον τόπο της κράτησής του, για δέκα σχεδόν χρόνια.

10 Με δική του πρωτοβουλία ο Νίκος Σαμφών επέστρεψε στις 27/6/1990 και παραδόθηκε στην αρμόδια Αρχή για να εκτίσει το υπόλοιπο της ποινής του, επιφυλάσσοντας, συγχρόνως, με επιστολή που είχε παραδώσει στο Διευθυντή των Φυλακών, το δικαίωμα να αμφισβητήσει τη νομιμότητα της κράτησής του.

15 Στις 6/8/1991 αποτάθηκε στο Ανώτατο Δικαστήριο για την έκδοση εντάλματος Habeas Corpus, το διαδικαστικό μέσο που προβλέπει το Σύνταγμα για τον έλεγχο της νομιμότητας της κράτησης ατόμου, προς διασφάλιση του δικαιώματος της ελευθερίας, που κατοχυρώνεται στο Άρθρο 11 του Συντάγματος.

20 Το πρωτόδικο Δικαστήριο έκρινε ότι παρόλο που ο Νίκος Σαμφών παρέλειψε να εκτίσει - και δεν είχε εκτίσει - το μεγαλύτερο μέρος της ποινής του, η ποινή που του είχε επιβληθεί είχε εκπνεύσει πριν την παράδοσή του στις Κεντρικές Φυλακές στις 27/6/90 και, συνεπώς, δεν ενομιμοποιείτο η κράτησή του κατά το χρόνο που παραδόθηκε ή μεταγενέστερα.

25 Συνάγεται από την απόφαση, παρόλο που αυτό δεν καθίσταται σαφές, ότι η κράτησή του για να εκτίσει το υπόλοιπο της ποινής του, θα μπορούσε να διαταχθεί από το Δικαστήριο που προβλέπεται από τον Κ.81 των Κανονισμών Φυλακών, ο οποίος διέπει την κράτηση δραπέτη των φυλακών ο οποίος συλλαμβάνεται μετά την εκπνοή της ποινής του. Με βάση αυτή την ερμηνεία της πρωτόδικης απόφασης ο Γενικός Εισαγγελέας υπέβαλε δυο ανεπιτυχείς αιτήσεις, ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας, για την εξουσιοδότηση της κράτησης του εφεσιβλήτου για να εκτίσει το υπόλοιπο της ποινής του. Οι αποφάσεις του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας εφε-

30
35

σιβλήθηκαν και αποτελούν το αντικείμενο των Ποινικών Εφέσεων 5514 και 5515, η εκδίκαση των οποίων εκκρεμεί ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

Η απόφαση του πρωτόδικου Δικαστηρίου βασίζεται στις διατάξεις του Κ.81 και έχει ως έρεισμα την εφαρμογή τους στην περίπτωση του εφεσιβλήτου. Εφόσον η ποινή του Νίκου Σαμψών εξέπνευσε στις 30/4/89, και ο ίδιος υπείχε τη θέση δραπέτη των Φυλακών, το δικαστικό ένταλμα για τη φυλάκισή του της 31/8/76 ατόνησε και έπαυσε να παρέχει νομική εξουσιοδότηση για την κράτησή του. Η εφαρμογή του Κ.81 στην προκείμενη υπόθεση εξαρτάται -

(α) Από την ορθότητα του ευρήματος, ή του συμπεράσματος του Δικαστηρίου, ότι η ποινή του εφεσιβλήτου εξέπνευσε στις 30/4/89, και

(β) την εξομοίωση της παράλειψής του να παραδοθεί για να εκτίσει το υπόλοιπο της ποινής του, με απόδραση από τις Φυλακές.

Ο Γενικός Εισαγγελέας και ο Βοηθός Γενικός Εισαγγελέας υπέβαλαν ότι η κρίση του Δικαστηρίου και στα δυο θέματα είναι έκδηλα εσφαλμένη. Αντίθετα, ο κ. Χριστοφίδης υπέβαλε ότι η απόφαση είναι απόλυτα σωστή, με μια εξαίρεση η οποία αφορά τον καθορισμό της ημερομηνίας εκπνοής της ποινής του Νίκου Σαμψών. Σύμφωνα με το δικηγόρο του εφεσιβλήτου, η ποινή του Νίκου Σαμψών, εξέπνευσε όχι στις 30/4/89, αλλά στις 3/5/88, λαμβάνοντας υπόψη τη χάρη για καλή διαγωγή με την οποία έπρεπε να είχε πιστωθεί ο εφεσιβλήτος κατ' αναλογία προς το χρόνο της κράτησής του, πριν την αναστολή της ποινής του.

Προκύπτει από την απόφαση του πρωτόδικου Δικαστηρίου ότι ανάλογη εισήγηση, που υποβλήθηκε ενώπιόν του, δεν έγινε δεκτή, υπό το φως των προϋποθέσεων που θέτουν οι Κανονισμοί Φυλακών για την παροχή χάριτος λόγω καλής διαγωγής και εργατικότητας, και της ερμηνείας που έτυχαν στις υποθέσεις *In Re Kanaris*, (1985) 1 C.L.R. 173 *In Re Triftarides* (1985) 1 C.L.R. 514 και κατ' έφεση *Triftarides v. Republic* (1985) 1 C.L.R. 569. Χάρις,

βάσει των σχετικών Κανονισμών, μπορεί να παραχωρηθεί στην περίπτωση προσώπων που εκτίουν ποινή πέραν των εννέα ετών, μόνο μετά την έκτιση του ενός δευτέρου της ποινής τους δεδομένου ότι διαπιστώνεται ότι επέδειξαν, κατά την κράτησή τους, "καλή διαγωγή και εργατικότητα". Όπως επεξηγείται στην *Kanaris*, η απόφαση για την παροχή χάριτος ανάγεται στο αρμόδιο διοικητικό όργανο και δε μπορεί να γίνουν οποιεσδήποτε υποθέσεις από το Δικαστήριο ως προς την παροχή της.

10 Η ημερομηνία εκπνοής της ποινής καθορίστηκε από το πρωτόδικο Δικαστήριο, ανεξάρτητα από την αναστολή της και το γεγονός ότι ο Νίκος Σαμψών απέφυγε να εκτίσει το υπόλοιπο της ποινής του για δέκα σχεδόν χρόνια. Ο Βοηθός Γενικός Εισαγγελέας εισηγήθηκε ότι η απόφαση καταλήγει σε επιβράβευση του Νίκου Σαμψών για την παρ
15 ρανομία ν' αποφύγει την έκτιση της ποινής του, κατ' αντίθεση προς το δικαιοκώ αξίωμα ότι κανένας δεν ευεργετείται από την παρανομία του (βλ. *BROOM'S LEGAL MAXIMS*, 84th ed., p. 233).

20 Ο κ. Χριστοφίδης εισηγήθηκε ότι ο χρόνος εκπνοής της ποινής καθορίζεται ανεξάρτητα από την έκτισή της. Λογική προέκταση της εισήγησης αυτής είναι ότι, κατάδικος μπορεί να αποφύγει την έκτιση του συνόλου της ποινής του δεδομένου ότι επιτυγχάνει να μείνει μακράν του τόπου της κράτησής του μέχρι τη νοητή ημερομηνία εκπ
25 πνοής της. Την εισήγησή του στήριξε στην αυστραλιακή απόφαση *In Re Court* [1871] 2 Q.S.C.R. 171. Η απόφαση του Αυστραλιακού Δικαστηρίου είναι διατυπωμένη λακωνικά και απλώς αναφέρει ότι δεν είναι δυνατή η κράτηση δραπετή των φυλακών μετά την εκπνοή της ποινής του. Δε
30 γίνεται αναφορά ούτε στο λόγο του κανόνα, την προέλευσή του, ή οποιαδήποτε αυθεντία που να τον υποστηρίζει. Αντίθετη άποψη με εκείνη της *In Re Court* υιοθετήθηκε στη χρονολογικά μεταγενέστερη καναδική απόφαση *Rex v. Hall*, [1916] 27 C.C.C. 1 στην οποία επέσυρε την προσοχή
35 μας ο κ. Λουκαΐδης. Και η καναδική απόφαση είναι διατυπωμένη, όπως και η αυστραλιακή, με μεγάλη οικονομία λόγου· συνάδει όμως με την αγγλική πρακτική και αντίληψη του χρόνου εκπνοής της ποινής η οποία έχει θεσμοθετηθεί και με νομοθετικές διατάξεις (βλ. *Halsbury's Laws of*
40

England, 4th ed., Vol. 37, para. 1131). Υπό το φως της απόφασης του αυστραλιακού Δικαστηρίου, ο κ. Χριστοφίδης υπέβαλε ότι οι πρόνοιες του Κ.81, για τον καθορισμό της ημερομηνίας εκπνοής της ποινής ανεξάρτητα από την έκτισή της, συνάδουν και με τη γενική αρχή δικαίου ως προς τη χρονική διάρκεια της εγκυρότητάς του δικαστικού εντάλματος για την κράτηση φυλακισθέντος. 5

Κρίνουμε ότι ο προσδιορισμός της 30/4/89, ως της ημερομηνίας εκπνοής της ισχύος του εντάλματος φυλάκισης του Νίκου Σαμψών, παραγνωρίζει ολοσχερώς τις συνέπειες της αναστολής της ποινής στις 21/4/79. Το Άρθρο 53.4 του Συντάγματος παρέχει τρεις ξεχωριστές εξουσίες στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας: 10

(α) Τη μείωση,

(β) την αναστολή, και 15

(γ) τη μετατροπή ποινής επιβληθείσας από δικαστήριο.

Η αναστολή, όπως ο όρος υποδηλώνει, μεταθέτει, για όσο χρόνο διαρκεί, την ισχύ της δικαστικής απόφασης, και μετατοπίζει σε μελλοντικό χρόνο την εκτέλεσή της. Η φυσιολογική ερμηνεία του όρου "αναστολή" ενισχύεται από το πλαίσιο όπου απαντάται και την αντιδιαστολή της εξουσίας του Προέδρου να αναστείλει, με τις άλλες δυο εξουσίες που παρέχονται σ' αυτόν με την ίδια πρόνοια του Συντάγματος, να μειώσει ή να μετατρέψει την ποινή καταδίκου. Με την απόφαση του πρωτόδικου Δικαστηρίου εξομοιώνεται ουσιαστικά η αναστολή της ποινής με τη μείωσή της. Ως αποτέλεσμα του Προεδρικού εντάλματος της 21/4/79 αναστάληκε για όσο χρόνο τελούσε σε ισχύ η εφαρμογή της δικαστικής απόφασης και του εντάλματος της 31/8/1976, για το υπολοιπό μέρος της ποινής του εφεσιβλήτου. Μετά το πέρας της αναστολής στις 15/12/80, έπαινε να υφίσταται και ο λόγος για τη μη εφαρμογή της δικαστικής απόφασης και του εντάλματος της 31/8/76. Το υπόλοιπο της ποινής που ο εφεσιβλήτος είχε να εκτίσει, καθοριζόμενο με αφετηρία το χρόνο τερματισμού της αναστολής, ήταν 10 χρόνια και 9 ημέρες. Συνεπώς, όπως ορθά υπέδειξε ο Γενικός Εισαγγελέας, και στην περίπτωση απο- 20 25 30 35

δοχής της θέσης ότι είναι παραδεκτός ο καθορισμός ημερομηνίας εκπνοής της ποινής ανεξάρτητα από την έκτισή της, η ποινή του Νίκου Σαμψών θα εξέπνεε στις 27/12/1990· οπότεν το ένταλμα της 31/8/76 παρείχε νομικό έρεισμα για την κράτησή του στις 27/6/90 όταν παραδόθηκε στις Αρχές.

Η ισχύς του Κ.81 των Κανονισμών των Φυλακών περιορίζεται σε κρατούμενους των Φυλακών που δραπετεύουν από τη νόμιμη κράτησή τους και συλλαμβάνονται μετά την εκπνοή της ποινής τους. Η έκτιση της ποινής των καταδίκων σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, περιλαμβανομένης και εκείνης που ο δραπέτης συλλαμβάνεται πριν την εκπνοή της ποινής του, διέπεται από τις διατάξεις του Κ.7 των Κανονισμών Φυλακών, που ορίζει ότι, κανένας κρατούμενος δεν απολύεται από τις Φυλακές πριν την έκτιση της ποινής του, εκτός στις περιπτώσεις που ορίζεται στην παράγραφο 4 του Άρθρου 53 του Συντάγματος.

Ο Νίκος Σαμψών δεν είχε δραπετεύσει από τις Κεντρικές Φυλακές, αλλά, τουναντίον, απολύθηκε νόμιμα στις 21/4/79 για τους λόγους και προς το σκοπό που προσδιορίζεται στο Προεδρικό ένταλμα. Το πρωτόδικο Δικαστήριο εξομοίωσε την παράλειψη του εφεσιβλήτου να ανταποκριθεί στην υποχρέωση να εκτίσει το υπόλοιπο της ποινής του μετά τον τερματισμό της αναστολής, με δραπέτη των Φυλακών. Η ταύτιση θεμελιώνεται, όπως έκρινε το Δικαστήριο, στο αξίωμα του δικαίου ότι το μείζον περιέχει το ελάχισον, διατυπωμένο με τη λατινική ορολογία, όπως ήταν γνωστό στο Ρωμαϊκό Δίκαιο από το οποίο και πηγάζει : "Argumentum a majori ad minus negative non valet; valet e converso". Το αξίωμα αυτό έχει ως λόγο την ομοιογένεια πράξεων ή συμπεριφοράς ώστε εξ αντικειμένου το μείζον να εμπεριέχει και το ελάχισον. Μόνο σ' εκείνη την περίπτωση μπορεί να προσδιορισθεί κλίμακα σοβαρότητας ομοιογενούς συμπεριφοράς, οπότεν συμπεριφορά που εντάσσεται στις ανώτερες βαθμίδες της κλίμακας περικλείει αναπόφευκτα και συμπεριφορά η οποία ταξινομείται στις χαμηλότερες βαθμίδες. Επέκταση του αξιώματος σε συγγενικές εκτός από ομοιογενείς περιπτώσεις, θα συνιστούσε ανεπίτρεπτη διεύρυνση της βούλησης του νομοθέτη. Η εξομείωση των δυο κατηγοριών συμπεριφο-

ράς στην οποία προέβη το πρωτόδικο Δικαστήριο, στερείται ερείσματος ενόψει της ανομοιογένειας μεταξύ πράξεων απόδρασης από νόμιμη κράτηση, και ανυπακοής ή παράλειψης συμμόρφωσης με δικαστική απόφαση ή ένταλμα για την έκτιση ποινής φυλάκισης, όπως ήταν η περίπτωση του Νίκου Σαμψών. Ο Νίκος Σαμψών όχι μόνο δεν απέδρασε από τις Φυλακές, αλλά, τουναντίον, απολύθηκε νόμιμα, και εδώ εντοπίζεται ο διαφορισμός της περιπτώσεώς του από δραπέτη των Φυλακών. Η εσφαλμένη εξίσωση του Νίκου Σαμψών με δραπέτη των Φυλακών καταρρίπτει και το τελευταίο έρεισμα για την εφαρμογή του Κ.81 των Κανονισμών των Φυλακών, στην περίπτωση του εφεσιβλήτου.

Ανεξάρτητα από τις πιο πάνω διαπιστώσεις, ο εφεσείων υπέβαλε ότι ο Κ.81 στερείται δικαιϊκού ερείσματος για το λόγο ότι θεσπίστηκε κατά παρέκκλιση ή καθ' υπέρβαση των διατάξεων του εξουσιοδοτικού νόμου. Παρόμοια εισήγηση έγινε και στο πρωτόδικο Δικαστήριο αλλά απορρίφθηκε. Στο σχετικό απόσπασμα της απόφασης αναφέρεται ότι -

"Το Δικαστήριο εξέτασε με πολλή προσοχή την εισήγηση ότι ο Κανονισμός 81 είναι *ultra vires*, αλλά δεν βρίσκει ότι ο Κανονισμός αυτός έγινε με υπέρβαση νομοθετικής εξουσιοδότησης."

Ο Κ.81 αποτελεί μέρος των Κανονισμών Φυλακών, δευτερογενούς νομοθεσίας που εκδόθηκε, όπως ρητά αναφέρεται στο προοίμιο, κατ' εξουσιοδότηση του Άρθρου 4 του περί Φυλακών (Πειθαρχία) Νόμου - Κεφ. 286. Δευτερογενής νομοθεσία είναι έγκυρη μόνο εφόσον οι πρόνοιες της συνάδουν με το πλαίσιο της εξουσιοδότησης που παρέχεται από την πρωτογενή νομοθεσία και νοουμένου ότι τηρούνται οι όροι και οι προϋποθέσεις της εξουσιοδότησης. Δευτερογενής νομοθεσία η οποία εκδίδεται κατά παρέκκλιση ή καθ' υπέρβαση της εξουσιοδότησης, είναι άκυρη και, ακόμα ακριβέστερα, δεν περιέρχεται στη σφαίρα του δικαίου. Παρόλο που το Κυπριακό Σύνταγμα δεν αποκλείει την εκχώρηση νομοθετικής εξουσίας,* ο

* (Βλ. μεταξύ άλλων, *Police v. Hondrou and another*, 3 R.S.C.C. 82.

περιορισμός δευτερογενούς νομοθεσίας στα αυστηρά πλαίσια του εξουσιοδοτικού νόμου, επιβάλλεται στην Κύπρο, εκτός από τις γενικές αρχές δικαίου, και από την αρχή του διαχωρισμού των Εξουσιών που καθιερώνει το

5 Σύνταγμα.* Πρέπει να υπάρχει αιτιώδης σχέση μεταξύ της εξουσιοδότησης και του αποτελέσματος της άσκησής της, ώστε η δευτερογενής νομοθεσία να συνιστά, έστω έμμεσα, απόρροια της νομοθετικής βούλησης. Ο εξουσιοδοτικός νόμος - Κεφ. 286 - θεσπίστηκε το 1879. Όπως και κάθε

10 άλλος νόμος που ίσχυε κατά την ανακήρυξη της Δημοκρατίας, και οι πρόνοιες του Κεφ. 286 εφαρμόζονται προσαρμοζόμενες "καθ' ό μέτρον είναι αναγκαίον προς το Σύνταγμα" (Άρθρο 188.1 του Συντάγματος). Η προσαρμογή συνιστά αρμοδιότητα της Δικαστικής Λειτουργίας στο

15 πλαίσιο της ερμηνείας των νόμων (βλ. μεταξύ άλλων, *Diagoras Development v. National Bank*** και *The United Bible Societies (Gulf) v. Hadjidakou****). Επομένως, οι εξουσιοδοτικές πρόνοιες του Κεφ. 286 τυγχάνουν εφαρμογής υπό το πρίσμα των διατάξεων του Συντάγματος και

20 του διαχωρισμού των Πολιτειακών Εξουσιών που επιφέρει. Εκτός όπου γίνεται ειδική πρόβλεψη περί του αντιθέτου στο ίδιο το Σύνταγμα (Άρθρο 53.4), η διάγνωση της ποινικής ευθύνης, όσο και η τιμωρία του παραβάτη, εμπίπτουν αποκλειστικά στη σφαίρα αρμοδιοτήτων της Δικαστικής Λειτουργίας.**** Συνεπώς, καμιά αρχή άλλη από

25 τη Δικαστική, δε μπορεί να καθορίσει την ποινή καταδίκου. Το Άρθρο 4 του Κεφ. 286, βάσει του οποίου θεσπίστηκαν οι Κανόνισμοί των Φυλακών, προβλέπει :

*(βλ. μεταξύ άλλων, *Malachtou v. Attorney - General* (1981) 1 C.L.R. 543. *Payiatis v. Republic* (1984) 3 C.L.R. 1239).

** (1985) 1 C.L.R. 581.

**** (Πολιτική Έφεση Αρ. 7419 - αποφασίστηκε στις 28/5/90).

* *** (Σε σχέση με την εφαρμογή της αρχής της διάκρισης των Εξουσιών, βλ. μεταξύ άλλων, *Papaphilippou and The Republic*, 1 R.S.C.C. 62. *Police v. Hondrou and another*, 3 R.S.C.C. 82. *Pastellopoulos v. Republic* (1985) 2 C.L.R.165. *Keramourgia "AIAS" Ltd. v. Yiannakis Christoforou* (1975) 1 C.L.R. 38. *Poyiadjis v. Pilavakis & another* (1986) 1 C.L.R. 47, και *P.I.K. v. Καραγιώργη & άλλου* (1991) 3 Α.Α.Δ. 159).

"4. The Governor in Council , may make Regulations for the proper custody and support of prisoners, for the nature and amount of labour to be performed by them, for the classification of prisoners according to their different sentences, for the punishment of offences committed by prisoners, and for the maintenance of good order and discipline in prisons". 5

"Ο Κυβερνήτης εν Συμβουλίω (το Υπουργικό Συμβούλιο μετά το "1960) μπορεί να εκδώσει Κανονισμούς για την κατάλληλη φύλαξη και φροντίδα των φυλακισμένων, για τη φύση και το μέγεθος της εργασίας η οποία θα εκτελείται από αυτούς, για την ταξινόμηση των φυλακισμένων ανάλογα με τις διαφορετικές' αδικημάτων που διαπράττονται από τους φυλακισμένους, και για την τήρηση της τάξης και πειθαρχίας στις φυλακές." 10 15

Ο κ. Χριστοφίδης εισηγήθηκε ότι ο όρος "proper custody" (κατάλληλη φύλαξη) παρείχε έρεισμα για τη ρύθμιση των συνεπειών της απόδρασης και επανασύλληψης κρατουμένου σε συνδυασμό με την εκπνοή της ποινής του δραπέτη. 20

Η απάντηση είναι αρνητική. Ο όρος "proper custody", ανεξάρτητα ή σε συνδυασμό με τη σύζευξή του με τον όρο "and support of prisoners", περιορίζει την εξουσιοδότηση στη ρύθμιση των συνθηκών κράτησης φυλακισμένων, πρόνοια η οποία εναρμονίζεται με τον ευρύτερο σκοπό του εξουσιοδοτικού άρθρου που αποβλέπει στη ρύθμιση των συνθηκών κράτησης και ευημερίας των φυλακισμένων. Διαπιστώνουμε ότι ο Κ.81 θεσπίστηκε καθ' υπέρβαση της νομοθετικής εξουσιοδότησης και είναι για το λόγο αυτό άκυρος. 25 30

Προς ολοκλήρωση αυτού του κεφαλαίου της απόφασης, και χάριν της επίλυσης όλων των εγερθέντων (στο πλαίσιο της έφεσης) θεμάτων, διευκρινίζεται ότι :-

/Α) Η δικαστική απόφαση αποτελεί το μόνο έρεισμα που προβλέπει το Σύνταγμα (Άρθρο 11.2(α)) για τον περιορισμό της ελευθερίας και την κράτηση καταδίκου. 35

5 Β) Το δικαστικό ένταλμα που προβλέπεται από τους Θεσμούς Ποινικής Δικονομίας (Τύπος 50), ενέχει καθαρά χαρακτήρα μέτρου εκτέλεσης της απόφασης. Δε συνιστά προαπαιτούμενο για την εφαρμογή της απόφασης, ούτε μπορεί να μεταβάλει την ισχύ ή την εφαρμογή της· αντίθετη άποψη θα προσέκρουε στις διατάξεις του Συντάγματος που καθιστούν την απόφαση αρμόδιου δικαστηρίου ως τη μόνη εξουσιοδότηση για τη φυλάκιση καταδικασθέντος προσώπου (Άρθρο 11.2).

10 Γ) Η ισχύς της δικαστικής απόφασης, και η υποχρέωση για έκτιση της ποινής που καθορίζεται σ' αυτή, αρχίζει από την ημέρα που εκδίδεται η απόφαση (Άρθρο 117, Κεφ. 155). Με εξαίρεση τις διατάξεις του Ν 92/75 δεν είναι παραδεκτή η επιβολή ποινής φυλάκισης με ισχύ από
15 μελλοντική ημερομηνία (βλ. *Charalambos Theodorou Yiannoulatos and Another v. Police*, 17 C.L.R. 67).

Δ) Η εκτέλεση της δικαστικής απόφασης με την οποία επιβάλλεται ποινή φυλάκισης είναι συνυφασμένη με την έκτιση της ποινής η οποία προβλέπεται. Η δικαστική απόφαση δεν καθορίζει χρονικό πλαίσιο για την έκτιση της
20 ποινής αλλά το χρόνο κράτησης του καταδικασθέντος.

Ο κ. Χριστοφίδης υπέβαλε, εξαντλώντας κάθε επιχείρημα που θα μπορούσε να προβληθεί υπέρ της υπόθεσης του εφεσιβλήτου, ότι συντρέχουν και άλλοι λόγοι, όπως αναφέραμε νωρίτερα, ανεξάρτητοι από εκείνους που παρατίθενται στην πρωτόδικη απόφαση, που καθιστούν την απόλυση του Νίκου Σαμψών, και το αποτέλεσμα της πρωτόδικης απόφασης επιβεβλημένο. Η απόλυση του Νίκου Σαμψών, μετά την έκδοση του εντάλματος αναστολής της ποινής του, μετέβαλε τη θέση του από εκείνη του φυλακισμένου σε ελεύθερο πολίτη. Για τον περιορισμό της ελευθερίας του ατόμου, άσχετα από τις συνθήκες κράτησής του, επιβάλλεται, όπως εισηγήθηκε, η παρεμβολή της Δικαστικής Εξουσίας. Η εισήγηση παραγνώνει ότι το Άρθρο 53.4 του Συντάγματος, και το ένταλμα που εκδίδεται βάσει των προνοιών του, δεν καταργεί ούτε εξουδετερώνει, αλλά απλώς αναστέλλει, για όσο χρόνο διαρκεί, την εφαρμογή της δικαστικής απόφασης. Μετά τον τερματισμό της αναστολής της ποινής του εφεσιβλήτου, ενεργοποιείται η ισχύς της δικαστικής απόφασης με όλες τις συνέπειες που ενέχει. Η απόφαση συνιστά αφενός διαταγή προς τον καταδικασθέντα να εκτίσει το υπόλοιπο της ποινής του και, αφετέρου, παρέχει εξουσιοδότηση στο Διευ-

θυντή των Φυλακών να προβεί στην κράτησή του.

Τέλος, ο κ. Χριστοφίδης εισηγήθηκε ότι, ενόψει της απουσίας μηχανισμών για την περιοδική αναθεώρηση των ποινών των κρατουμένων, όπως συμβαίνει σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης, και της ιδιαίτερης θέσης του εφεσιβλήτου, δικαιολογείται η επέκταση της διαδικασίας για την έκδοση εντάλματος Habeas Corpus προς πλήρωση του κενού και δικαίωση του αιτήματος του Νίκου Σαμψών για απόλυση. Η ιδιαίτερη θέση του εφεσιβλήτου προκύπτει, όπως ανέφερε, από το γεγονός ότι είναι ο μόνος ο οποίος διώχθηκε για το πραξικόπημα, ενώ πολλοί άλλοι που βαρύνονται, είτε, και με σοβαρότερες πράξεις και ενέργειες κατά το πραξικόπημα, δεν έχουν προσαχθεί στο δικαστήριο. Η αρχή της ισότητας η οποία κατοχυρώνεται στο Άρθρο 28 επιβάλλει, όπως είπε, την ισόμετρη μεταχείριση προσώπων που βαρύνονται με εγκλήματα, περιλαμβανομένης και της δίωξής τους. Υπό το πρίσμα αυτής της πραγματικότητας δικαιολογείται, εισηγήθηκε, η επέκταση της υφιστάμενης διαδικασίας και η άσκησή της υπέρ του εφεσιβλήτου.

Η δικαιοδοσία του Δικαστηρίου, τόσο σε πρώτο όσο και σε δεύτερο βαθμό, για την έκδοση εντάλματος Habeas Corpus, περιορίζεται στον έλεγχο της νομιμότητας της κράτησης. Ανάλυση εκ μέρους μας δικαιοδοσίας για την αναθεώρηση της ποινής του Νίκου Σαμψών για οποιοδήποτε λόγο, θα συνιστούσε εκτροπή και, συγχρόνως, παραβίαση της αρχής που καθιερώνει το Σύνταγμα και ο νόμος, ότι ο μόνος κριτής της ποινής η οποία επιβάλλεται σε καταδικασθέντα είναι το αρμόδιο δικαστήριο - στην προκείμενη περίπτωση το Κακουργιοδικείο Λευκωσίας που επελήφθη της υπόθεσης και καταδίκασε τον εφεσιβλήτο στις 31/8/76 σε εικοσαετή φυλάκιση. Αναθεώρηση επιβληθείσας ποινής, βάσει του νομικού μας συστήματος, μπορεί να διενεργηθεί μόνο μέσα στο πλαίσιο έφεσης. Στερούμεθα συνεπώς δικαιοδοσίας να επιληφθούμε του αιτήματος, στην απουσία της οποίας δε θα προβούμε σε καμιά αξιολόγησή του.

Η έφεση επιτρέπεται. Το διάταγμα 'Habeas Corpus', που εκδόθηκε από το πρωτόδικο Δικαστήριο, ακυρώνεται.

Η έφεση επιτρέπεται. Το Διάταγμα Habeas Corpus ακυρώνεται.